

ZNACZENIE WOJSK OBRONY TERYTORIALNEJ DLA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Andrzej STRYCHALSKI

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest przedstawienie nowopowstałego, piątego rodzaju sił zbrojnych oraz jego roli dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Autor w swoim artykule przedstawia podstawy prawne funkcjonowania Wojsk Obrony Terytorialnej, ich zadania i strukturę oraz zasady pełnienia służby wojskowej w WOT. Wojska te mają prowadzić działania militarne we współdziałaniu z wojskami operacyjnymi (w przypadku wybuchu konfliktu). Działania te będą miały na celu zniszczenie lub zatrzymanie sił potencjalnego przeciwnika. Dodatkowo dowódca WOT będzie koordynował i wykonywał zadania związane z rozwijaniem i użyciem pododdziałów i oddziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania, a także realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. Wojska te mają również zadanie szerzenia w społeczeństwie idei wychowania patriotycznego.

Słowa kluczowe: Wojska Obrony Terytorialnej, funkcjonowanie, żołnierze, służba, wsparcie, kryzys.

1. Zadania i struktura Wojsk Obrony Terytorialnej.

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2138) pozwoliła na utworzenie piątego rodzaju sił zbrojnych - Wojsk Obrony Terytorialnej, zwanych dalej „WOT”. Według aktualnego brzmienia art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 2016 r. poz. 1534, ze zm.) zwanej dalej „u.o.p.o.o.”, w skład Sił Zbrojnych RP wchodzi także Wojska Obrony Terytorialnej, a w ust. 4a tego artykułu, ustanowiono kolejnego dowódcę rodzaju sił zbrojnych, którym został Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej.

Głównym zadaniem Sił Zbrojnych RP jest obrona suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju, ponadto mogą one brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych i z zakresu ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego (art. 3 ust. 1 i 2 u.o.p.o.o.).

Dla WOT przewidziano zadania prowadzenia działań antykryzysowych i antyterrorystycznych, zapewnienie bezpieczeństwa cywilnego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego narodu polskiego. Mają one osiągnąć zdolności operacyjne do prowadzenia typowych działań zbrojnych w wymiarze lądowo-militarnym we współdziałaniu

z wojskami operacyjnymi. Będą one mogły skutecznie realizować swoje zadania tylko w warunkach sprawnej współpracy z administracją publiczną oraz systemem obronnym państwa. Dlatego też WOT zostaną dostosowane do funkcjonowania w obrębie systemu obronnego państwa, będą zajmowały się także zwalczaniem zagrożeń niemilitarnych w wymiarze informacyjnym oraz edukacyjnym. Dodatkowo będą brały udział w akcjach zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej, przygotowując w każdym powiecie kilkuset odpowiednio wyposażonych i wyszkolonych żołnierzy-ochotników¹.

Na czele WOT stoi Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej, którym obecnie jest gen. bryg. Wiesław Kukuła, do jego obowiązków należy przede wszystkim dowodzenie jednostkami wojskowymi i związkami organizacyjnymi WOT. Ponadto do zakresu działania Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej zgodnie z art. 11 c u.o.p.o.o., należy w szczególności:

1. realizacja programów rozwoju Sił Zbrojnych;
2. planowanie, organizowanie i prowadzenie szkolenia podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych;
3. planowanie oraz organizowanie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia oraz użycia Wojsk Obrony Terytorialnej;
4. przygotowanie sił i środków Wojsk Obrony Terytorialnej do działań bojowych;
5. wykonywanie zadań związanych z udziałem oddziałów i pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, a także udziału w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego;
6. współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa;
7. zarządzanie i przeprowadzanie kontroli podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. poz. 1092).

¹ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy z dnia o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw, s. 1 oraz nowy projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej przesłany w dniu 26 czerwca 2017 r. przez Dowódcę WOT do uzgodnień wewnątrzresortowych.

Zakres ten zostanie wkrótce uzupełniony o zadania związane z koordynowaniem i wykonywaniem zadań związanych z rozwijaniem i użyciem pododdziałów i oddziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz oczyszczania terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania, a także realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.²

Zgodnie z uzasadnieniem do nowego projektu ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony: „...rozszerzenie uprawnień Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej przez modyfikację przepisów ustawy dotyczących jego zakresu działania jest wskazane zważywszy na fakt utworzenia kolejnego, samodzielnego rodzaju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jakim są WOT i rangę dowódcy tych wojsk. Należy zaznaczyć, że nowoutworzone WOT w sposób znaczący, jak jest planowane, powiększą Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej jest właściwy w zakresie dowodzenia jednostkami wojskowymi i związkami organizacyjnymi tej formacji. Dodatkowo warto jest podkreślić, że ze względu na planowane utworzenie do 2019 r. oddziałów i pododdziałów WOT w każdym województwie i powiecie, co pozwoli Dowódcy WOT dysponować siłami liczącymi około 50 tys. żołnierzy, wydaje się zasadnym poszerzyć zakres jego kompetencji o planowanie, dowodzenie i koordynację zadań związanych z udziałem pododdziałów i oddziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochronę mienia, akcje poszukiwawcze oraz ratowanie lub ochronę zdrowia i życia ludzkiego oraz oczyszczanie terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianie, a także realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego...”. Przy tej okazji zmianie ulega również przepis ustawy o zarządzaniu kryzysowym, którym ustala się, że w składzie wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego — zamiast szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego lub jego przedstawiciela, członkiem będzie Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej lub jego przedstawiciel.³

Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej wykonuje swoje zadania przy pomocy Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej. Siedziba dowództwa mieści się w Warszawie przy ul. Dymińskiej 13. Szczegółowy zakres działania, siedzibę i strukturę organizacyjną Dowództwa Wojsk Obrony Terytorialnej określił Minister Obrony Narodowej w drodze niejawnego zarządzenia.

² Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej przesłany przez Dowódcę WOT w dniu 26 czerwca 2017 r. do uzgodnień wewnątrzresortowych.

³ Ibidem, zmiana dotyczy art. 14 ust. 10 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2017 r., poz. 209).

Jeśli doszukiwać się wzorców tego rodzaju sił zbrojnych w innych państwach NATO to istnieją one w wielu państwach, ale najbardziej podobne do Polskich WOT istnieją w Szwecji, USA i Wielkiej Brytanii.

W Szwecji istnieje ochotnicza organizacja obronna Hemvarnet. Formacja ta licząca ok. 30 tys. członków jest podręcznikowym przykładem organizacji Obrony Terytorialnej. Podzielona na 21 batalionów (liczba ta wiąże się bezpośrednio z liczbą hrabstw) realizuje wszelkiego typu zadania o charakterze terytorialnym. Bataliony podzielone są na 2-5 kompanii, z których każda realizuje zadania na terenie własnej gminy (maksymalnie 2-3 gminy na kompanię). Do podstawowych zadań Hemvarnetu należy m.in.: obrona i ochrona obiektów, wsparcie kryzysowe, monitorowanie granic, działania rozpoznawcze i antydywersyjne. Według planów strategicznych szwedzkiego MON w sytuacji konfliktu zbrojnego armia szwedzka ma osiągnąć wielkość mobilizacyjną 50 tys. żołnierzy w ciągu 7 dni. Ponad 40% tego stanu (22 tys.) przypadać będzie na opisywaną formację OT, która zostanie automatycznie powiększona do liczby 40 batalionów.⁴

Stany Zjednoczone posiadają Gwardię Narodową. Jej historia sięga czasów początków państwa i jest głęboko zakorzeniona w kulturze tego społeczeństwa. Posiadając swoje umocowania prawne w konstytucji, formacja ta stanowi osobny rodzaj sił zbrojnych w strukturach armii USA i jest najsilniejszą strukturą Obrony Terytorialnej na świecie. Jej szeregi liczą ok. 358 tys. żołnierzy, w tym ok. 49,5 tys. w służbie czynnej (ok. 8% ogółu wojsk lądowych armii USA). Ponadto Gwardia Narodowa posiada własne lotnictwo z personelem liczącym ok. 106 tys. osób w tym ok. 6641 żołnierzy pozostających w stałej służbie. Pomimo tak dużego stanu osobowego i rozrośniętej struktury dowodzenia do poziomu 8 dywizji, organizacja nie zatraciła regionalnego charakteru działania i jest cały czas silnie osadzona w lokalnych społecznościach. Podstawowym przeznaczeniem tej formacji są wszelkiego typu działania wspierające regularne oddziały wojsk amerykańskich, zarówno w kraju, jak i za granicą. Jest to jedyny przykład, kiedy komponent tego typu realizuje praktycznie w 100% zadania Armii Rezerwowej. Z oczywistych względów poziom potencjału GN jest nieosiągalny przez jakąkolwiek inną formację OT na świecie. Wydatki na ten cel sięgają do 10% budżetu obronnego kraju (co przekłada się m.in. na 46% potencjału zabezpieczenia bojowego ogółu armii USA).⁵

Również najsilniejszy kraj spośród europejskich członków NATO – Wielka Brytania, posiada w swoich strukturach formację Obrony Terytorialnej. Brytyjska Teritorial Army (TA) liczy w przybliżeniu 32 tys. żołnierzy i posiada w swoich szeregach zarówno elementy lądowe, morskie, jak i powietrzne, przy czym obciążenie

⁴ Uzasadnienie do ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy z dnia o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 2138), s. 2.

⁵ Ibidem.

budżetu obronnego waha się w okolicach 1%. TA jest typową formacją ochotniczą, zaś jej szkolenie podstawowe trwa do 59 dni w ciągu roku (na ogół weekendowo). Po przejściu tego etapu roczne zobowiązanie członka jednostki terytorialnej wynosi 19 dni (dwa weekendy plus obóz szkoleniowy). Żołnierze tej formacji otrzymują prawa do szeregu ulg podatkowych. Służba jest dobrze opłacana (ok. 50 funtów za dzień dla najniższych szarży), zaś żołnierze są chronieni przed ewentualnymi zwolnieniami z pracy - jeżeli pracodawca rozwiąże umowę o pracę bez zgody Territorials, a przyczyną jest zobowiązanie do pełnienia służby wojskowej w rezerwie, to ponosi konsekwencje prawne i musi zapłacić wysokie odszkodowanie. Ponadto w ramach różnych programów wsparcia działa kilka organizacji rządowych i pozarządowych mających na celu zacieśnienie współpracy między brytyjskim MON, pracodawcami a żołnierzami.⁶

2. Zasady pełnienia służby wojskowej w WOT

Żołnierze WOT pełnią terytorialną służbę wojskową. Terytorialną służbę wojskową (TSW) mogą pełnić osoby posiadające uregulowany stosunek do służby wojskowej, jeżeli występują potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych, które spełniają następujące warunki:

1. posiadają obywatelstwo polskie,
2. posiadają zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia czynnej służby wojskowej,
3. posiadają wiek co najmniej osiemnastu lat,
4. nie były karane za przestępstwo umyślne,
5. nie były przeznaczone do służby zastępczej,
6. nie pełnią innego rodzaju czynnej służby wojskowej lub nie posiadają nadanego przydziału kryzysowego,
7. nie są reklamowane od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny lub w przypadku nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego w formie zbiorowej listy imiennej w jednostce przewidzianej do militaryzacji,
8. posiadają wykształcenie:
  - a) co najmniej wyższe – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie oficerów,
  - b) co najmniej średnie – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie podoficerów,
  - c) co najmniej podstawowe – w przypadku pełnienia służby na stanowisku służbowym w korpusie szeregowych (art. 98k. ust. 3 u.o.p.o.o.).

⁶ Ibidem, s. 3.

Kryteria te nie różnią się od tych, które stosuje się w stosunku do kandydatów na żołnierzy zawodowych, zawarte w ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.⁷ Dlatego w art. 98n. u.o.p.o.o. zawarto regulację pozwalającą na powołanie żołnierzy OT do służby kandydackiej lub zawodowej służby wojskowej na zasadach określonych dla żołnierzy rezerwy, na zasadach pierwszeństwa powołania do tych służb przed innymi osobami, jeżeli pełnili terytorialną służbę wojskową przez okres co najmniej trzech lat. Jeśli chodzi o zdolność fizyczną i psychiczną, to dla celów tego rodzaju sił zbrojnych wprowadzono nową kategorię zdrowotną, oznaczoną literą „D”, którą otrzymują osoby niezdolne do czynnej służby wojskowej w czasie pokoju, z wyjątkiem niektórych stanowisk służbowych przeznaczonych dla terytorialnej służby wojskowej (art. 30a. u.o.p.o.o.). Oznacza to, że osoby te, mimo swojej ułomności, mogą zostać wyznaczone na niektóre stanowiska służbowe w WOT. Mówi się tutaj o stanowiskach takich jak: informatyk, analityk, specjalista od cyberbezpieczeństwa, itp.

Osoby niepodlegające obowiązkowi odbycia zasadniczej służby wojskowej lub przeszkolenia wojskowego, a w przypadku wprowadzenia obowiązku odbycia zasadniczej służby wojskowej lub przeszkolenia wojskowego – także osoby podlegające temu obowiązkowi mogą pełnić terytorialną służbę wojskową na swój wniosek lub wyrażając zgodę w przypadku gdy zostaną wezwani do odbycia obowiązku obrony (art. 98i. ust. 1 u.o.p.o.o.).

Zgodnie z projektem ustawy zmieniającej ustawę o powszechnym obowiązku obrony, służbę w WOT będą mogli pełnić także przedstawiciele innych służb specjalnych funkcjonujących w Polsce (Policjanci, BOR, ABW, SKW itp.).⁸

Stosunek służbowy terytorialnej służby wojskowej powstaje w drodze powołania, na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do tej służby (art. 98k. u.o.p.o.o.). W powołaniu wskazuje się miejsce i okres pełnienia terytorialnej służby wojskowej oraz stanowisko służbowe występujące w etacie jednostki wojskowej przeznaczone dla żołnierza OT.

Powołanie do terytorialnej służby wojskowej może być również uzależnione od posiadania przez kandydata na żołnierza OT kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska służbowego. Ponadto należy posiadać orzeczenie wojskowej pracowni psychologicznej o braku przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach wymagających szczególnych predyspozycji psychofizycznych, oraz złożyć wniosek wraz z ankietą bezpieczeństwa o przeprowadzenie właściwego postępowania sprawdzającego dla celu uzyskania poświadczenia bezpieczeństwa.

Należy wskazać, że w najnowszym projekcie ustawy przewidziano zaostrzenie kryteriów naboru dla kandydatów powoływanych do WOT. Osoby takie, będą

⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 1726, ze zm.

⁸ Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP... uprz. cyt. – zmiana art. 76 a u.o.p.o.o.

musiały m.in. posiadać orzeczoną, nie później niż 12 miesięcy przed powołaniem do pełnienia terytorialnej służby wojskowej, zdolność fizyczną i psychiczną do pełnienia czynnej służby wojskowej, jak również orzeczenie wojskowej pracowni psychologicznej o braku przeciwwskazań do pełnienia terytorialnej służby wojskowej. Istotnym nowym wymogiem, na gruncie ustawowym, warunkującym powołanie do TSW jest przejście pozytywnie postępowania rekrutacyjnego przed komisją w jednostce wojskowej, w której kandydat chce pełnić terytorialną służbę wojskową (obecnie takie postępowanie jest przeprowadzane we właściwych wojskowych komen-dach uzupełnień). Należy dodać, że przewidziano również zaostrzenie kryteriów naboru dla kandydatów powoływanych do TSW, w postaci możliwości zaliczenia sprawdzianu sprawności fizycznej (będzie to uzależnione od charakteru stanowiska służbowego, które ma objąć potencjalny ochotnik-żołnierz OT). Natomiast w projekcie wykreślono obowiązek złożenia wniosku o przeprowadzenie postępowania sprawdzającego. Decyzje w tych sprawach będzie podejmował dowódca jednostki w zależności od wymagań na stanowisku służbowym.⁹

Ustawodawca ustalił także, że pierwszeństwo w powołaniu do terytorialnej służby wojskowej przysługuje osobom posiadającym pobyt stały (zamieszkanie) lub pobyt czasowy powyżej trzech miesięcy na obszarze dyslokacji miejsca pełnienia tej służby, byłym żołnierzom zawodowym, członkom proobronnych organizacji pozarządowych, które podpisały porozumienie o współpracy z Ministrem Obrony Narodowej lub dowódcami jednostek wojskowych, posiadającym rekomendacje władz tych organizacji oraz absolwentom szkół realizujących programy innowacyjne lub eksperymentalne przysposobienia obronnego lub edukacji dla bezpieczeństwa.

Terytorialną służbę wojskową pełni się w jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych Wojsk Obrony Terytorialnej oraz w Dowództwie Wojsk Obrony Terytorialnej w okresie od 1 roku do 6 lat jednorazowo z możliwością przedłużenia tej służby na następne okresy na wniosek lub za zgodą żołnierza. Decyzję podejmuje dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę. Z dniem rozpoczęcia pełnienia terytorialnej służby wojskowej żołnierze otrzymują tytuł „żołnierz OT” (art. 98j. u.o.p.o.o.).

Ustawa o.p.o.o., w art. 98m, przewiduje dwa sposoby pełnienia terytorialnej służby wojskowej przez żołnierzy OT – pełniona rotacyjnie i dyspozycyjnie. Żołnierze pełnią ją rotacyjnie w jednostkach wojskowych, w określonych przez dowódcę jednostki wojskowej dniach służby, co najmniej raz w miesiącu przez okres dwóch dni w czasie wolnym od pracy lub w inne dni, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych, zgodnie z rocznym wykazem sporządzonym przez dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę, uzgodnionym z tym żołnierzem. Wykaz sporządza się nie później niż na trzydzieści dni przed upływem roku kalendarzowego poprzedzającego rok kalendarzowy, w którym terytorialna służba wojskowa będzie

⁹ Ibidem, zmiana art. 98k. u.o.p.o.o.

pełniona rotacyjnie, i zapoznaje się z nim żołnierz OT za pisemnym potwierdzeniem, a wyciąg z wykazu przesyła się właściwemu wojskowemu komendantowi uzupełnień.

Dzień stawienia się żołnierza OT do terytorialnej służby wojskowej dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę, stwierdza w rozkazie dziennym. W pierwszym dniu pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę, wyznacza żołnierza OT na stanowisko służbowe i nadaje mu przydział mobilizacyjny. W czasie pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie żołnierza OT można kierować w podróż służbową, delegować do wykonywania zadań poza jednostką wojskową lub w innej jednostce wojskowej, w tym w ośrodku szkolenia, a także kierować za jego zgodą lub na jego wniosek na kurs lub szkolenie specjalistyczne oraz przenosić do innej jednostki wojskowej w celu dalszego pełnienia tej służby (art. 98p. u.o.p.o.o.).

Natomiast terytorialną służbę wojskową żołnierz OT pełni dyspozycyjnie poza jednostką wojskową, pozostając w gotowości do stawienia się do służby pełnionej rotacyjnie. W czasie pełnienia terytorialnej służby wojskowej dyspozycyjnie żołnierz OT jest obowiązany kształcić się i doskonalić, w tym podnosić sprawność fizyczną w zakresie niezbędnym do wykonywania zadań na stanowisku służbowym, a także utrzymywać stały kontakt z jednostką wojskową. Żołnierz taki może być wezwany przez dowódcę jednostki wojskowej, w której pełni służbę, właściwego wojskowego komendanta uzupełnień lub wójta (burmistrza, prezydenta) gminy(miasta), do jej pełnienia rotacyjnie w trybie natychmiastowego stawiennictwa, w określonym terminie i miejscu (art. 98r. u.o.p.o.o.). Żołnierz może też przebywać w jednostce wojskowej za zgodą dowódcy tej jednostki. Czas ten nie zalicza się mu do czasu trwania terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie. Szkolenie i doskonalenie następuje za zgodą dowódcy jednostki wojskowej oraz za fundusze wojskowe.

Żołnierze OT, którzy wcześniej nie pełnili czynnej służby wojskowej i nie złożyli przysięgi wojskowej, w pierwszym okresie pełnią terytorialną służbę wojskową rotacyjnie nieprzerwanie przez okres szesnastu dni, w ramach którego odbywają szkolenie podstawowe i składają przysięgę wojskową. Szkolenie podstawowe można też odbyć w kilku okresach w ciągu czterech miesięcy w czasie wolnym od pracy (art. 98m u.o.p.o.o.).

W najnowszym projekcie ustawy wprowadzono dodatkowo nowy okres pełnienia szkolenia podstawowego – 8 dni (lub cztery razy po dwa dni), dla żołnierzy OT, którzy przed powołaniem do terytorialnej służby wojskowej, pełnili czynną służbę wojskową i złożyli przysięgę wojskową, w pierwszym okresie pełnią terytorialną służbę wojskową rotacyjnie nieprzerwanie przez okres ośmiu dni, w ramach którego odbywają szkolenie wyrównawcze.¹⁰

W trakcie pełnienia terytorialnej służby wojskowej dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę, może go skierować na kurs, w tym kurs

¹⁰ Ibidem, zmiana art. 98m. u.o.p.o.o.

podoficerski lub oficerski, lub szkolenie specjalistyczne, stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych i jednostki wojskowej (art. 98n. u.o.p.o.o.).

W ramach pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie żołnierze OT są szkoleni w specjalności wojskowej odpowiadającej stanowiskom służbowym, na które zostali wyznaczeni, oraz funkcji, które zostały im powierzone. Szkolenie może być prowadzone w centrach i ośrodkach szkolenia oraz jednostkach wojskowych (art. 98v u.o.p.o.o.). W najnowszym projekcie ustawy wprowadzono możliwość prowadzenia szkolenia w tzw. „terenie przygodnym”.¹¹ Budzi to kontrowersje, ponieważ nie wprowadzono definicji terenu przygodnego, a w potocznym znaczeniu oznacza on teren przypadkowy, nierozpoznany, ustalany *ad hoc*. Może to powodować perturbacje związane z roszczeniami osób prywatnych co do naruszenia ich własności lub zakłócania spokojnego zamieszkiwania.

Żołnierze OT pełniący terytorialną służbę wojskową rotacyjnie mogą być czasowo delegowani, na podstawie rozkazu dowódcy jednostki wojskowej, w której pełnią służbę, do wykonywania zadań w innej jednostce wojskowej. Okres delegowania nie może przekraczać jednorazowo dwóch dni, a w przypadku wyrażenia zgody przez żołnierzy OT – trzech miesięcy (art. 98w u.o.p.o.o.).

W czasie pełnienia terytorialnej służby wojskowej żołnierze OT podlegają opiniowaniu służbowemu, którego dokonuje pisemnie ich przełożony, zajmujący stanowisko służbowe co najmniej dowódcy kompanii lub równorzędne (w nowym projekcie ustawy będzie to bezpośredni przełożony). W ramach opiniowania przełożony ocenia cechy osobowe, przebieg dotychczasowej służby wojskowej, przestrzeganie dyscypliny wojskowej oraz przepisów o ochronie informacji niejawnych. W pisemnej opinii wystawia się ocenę w skali ocen od 2 (niedostateczna) do 6 (wzorowa). Opinia służbowa może zawierać również informacje pozwalające na określenie przydatności żołnierzy OT do pełnienia służby na zajmowanych stanowiskach służbowych lub innych stanowiskach odpowiadających ich przygotowaniu zawodowemu oraz kwalifikacjom i umiejętnościom. Żołnierze OT niezadowoleni z treści opinii mogą się od niej odwołać do wyższego przełożonego (art. 98s. u.o.p.o.o.).

Przepisy art. 98t. u.o.p.o.o. ustalają zasady i przyczyny zwalniania żołnierzy OT z terytorialnej służby wojskowej. Przede wszystkim zwalnia się ich z tej służby z dniem jej zakończenia ustalonym w powołaniu.

Natomiast jest wiele przypadków w których żołnierzy OT obligatoryjnie zwalnia się z terytorialnej służby wojskowej przed upływem czasu jej trwania, są one następujące:

1. osiągnięcie wieku, w którym przestaje podlegać obowiązkowi służby wojskowej (55 – szeregowcy, 63 – podoficerowie i oficerowie);
2. niespełniania warunków, o których mowa w art. 98k ust. 3 (omówione wcześniej);

¹¹ Ibidem, zmiana art. 98v.

3. utraty stopnia wojskowego albo degradacji;
4. prawomocnego orzeczenia kary dyscyplinarnej usunięcia z tej służby;
5. prawomocnego orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych;
6. skazania prawomocnym wyrokiem na karę ograniczenia wolności, pozbawienia wolności lub karę aresztu wojskowego;
7. powołania do zawodowej służby wojskowej lub przyjęcia do służby wojskowej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego;
8. otrzymania w opinii służbowej ogólnej oceny niedostatecznej;
9. nieukończenia szkolenia podstawowego lub niezłożenia przysięgi wojskowej;
10. niewyrażenia zgody na zmianę stanowiska służbowego na stanowisko w innej jednostce wojskowej w przypadku rozformowania jednostki wojskowej, w której pełnił tę służbę;
11. niewyrażenia zgody na zmianę stanowiska służbowego w przypadku zniesienia w etacie jednostki wojskowej stanowiska służbowego, na które był wyznaczony.

Żołnierza OT można także zwolnić z terytorialnej służby wojskowej przed upływem czasu jej trwania w innych przypadkach, takich jak :

1. złożenia przez niego pisemnego wniosku uzasadnionego szczególnie ważnymi względami osobistymi lub rodzinnymi;
2. zaistnienia potrzeb Sił Zbrojnych;
3. niestawienia się do terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie;
4. odmowy wydania lub cofnięcia żołnierzowi OT poświadczenia bezpieczeństwa, wszczęcia kontrolnego postępowania sprawdzającego w tej sprawie lub niewyrażenia przez żołnierza OT zgody na przeprowadzenie postępowania sprawdzającego;
5. odmowy przyjęcia skierowania do wojskowej komisji lekarskiej lub wojskowej pracowni psychologicznej, niezgłoszenia się do tej komisji lub pracowni w określonym terminie i miejscu albo niepoddania się badaniom, do których żołnierz OT został zobowiązany przez tę komisję lub pracownię;
6. otrzymania w opinii służbowej ogólnej oceny dostatecznej;
7. braku możliwości wyznaczenia żołnierza OT na inne stanowisko służbowe w tej samej lub innej jednostce wojskowej, odpowiadające jego przygotowaniu zawodowemu oraz kwalifikacjom i umiejętnościom przydatnym w Siłach Zbrojnych, gdy żołnierz ten wyraził zgodę na zmianę stanowiska służbowego.

W powyższych przypadkach żołnierzy przenosi się do rezerwy i wydaje się zaświadczenie stwierdzające łączną liczbę dni pełnienia tej służby.

Za okres pełnienia służby w WOT żołnierzom OT, pełniącym tę służbę rotacyjnie, przysługują świadczenia pieniężne w postaci wynagrodzenia, zwrotu utraconych zarobków oraz niektóre inne świadczenia przewidziane dla żołnierzy odbywających obowiązkową służbę wojskową.

Wynagrodzenie przysługuje za każdy dzień trwania tej służby na zasadach określonych dla żołnierzy odbywających ćwiczenia wojskowe. Żołnierze ci otrzymują uposażenie zasadnicze według stopnia etatowego zajmowanego stanowiska służbowego za każdy dzień trwania ćwiczeń wojskowych.¹² Do tego uposażenia mogą otrzymać dodatki: funkcyjny (do 15% najniższego uposażenia żołnierza zawodowego), oraz dodatki za szczególne właściwości pełnienia służby.¹³

Żołnierzom pełniącym terytorialną służbę wojskową przysługuje za każdy miesiąc kalendarzowy pełnienia tej służby dodatek za gotowość bojową, wypłacany w najbliższym miesiącu pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie łącznie z uposażeniem zasadniczym. Wysokość tego dodatku ustala się na poziomie nie niższym niż 10% najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego (w 2017 r. 3200,00 zł). Obecnie trwają prace nad ustaleniem wysokości tego dodatku (rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej), planuje się wypłacanie ok. 450-520 zł miesięcznie).¹⁴ Dodatek ten nie przysługuje za miesiąc kalendarzowy, w którym żołnierz nie stawiał się do terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie lub nie pełnił jej z przyczyn nieusprawiedliwionych w pełnym wymiarze ustalonego czasu trwania.

Żołnierzom OT, którzy pełnili terytorialną służbę wojskową rotacyjnie, z wyjątkiem służby pełnionej jednorazowo w czasie lub dniu wolnym od pracy, przysługuje świadczenie pieniężne rekompensujące utracone wynagrodzenie ze stosunku pracy lub stosunku służbowego albo dochód z prowadzonej działalności gospodarczej lub rolniczej, które mogliby uzyskać w okresie pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie. Świadczenie to za każdy dzień terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie stanowi kwota 1/21 miesięcznego wynagrodzenia lub dochodu.

Jednakże, kwota dziennego świadczenia pieniężnego nie może być wyższa od 1/21 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw obowiązującego w roku poprzedzającym pełnienie terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie, którego wysokość ogłasza Prezes Głównego Urzędu Statystycznego (przeciętne wynagrodzenie w 2017 r. ok. 4700,00 zł).

W przypadku gdy prowadzona przez żołnierza OT działalność gospodarcza w roku poprzedzającym okres pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie nie przynosiła dochodu lub przynosiła straty lub gdy nie jest możliwe ustalenie wysokości dochodu uzyskiwanego przez żołnierza z prowadzonej działalności gospodarczej, świadczenie pieniężne przysługuje mu w kwocie wynikającej z podzielenia przez 21 minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników ustalonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za

¹² Ustawa z dnia 17 grudnia 1974 r. o wynagrodzeniu żołnierzy niezawodowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 616, ze zm. – art. 31c w związku z art. 31-31b).

¹³ Ibidem.

¹⁴ Zgodnie z informacjami ze strony internetowej MON, www.mon.gov.pl

pracę¹⁵, obowiązującego w okresie pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie, i następnie pomnożenia przez liczbę dni pełnienia tej służby.

Świadczenie pieniężne za dany miesiąc ustala i wypłaca dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz OT pełni służbę, na udokumentowany wniosek uprawnionego żołnierza OT, złożony nie później niż w ciągu trzech miesięcy po upływie miesiąca, w którym terytorialna służba wojskowa była pełniona rotacyjnie.

Świadczenie pieniężne wypłaca się w kwocie pomniejszonej o uposażenie, jakie żołnierz OT otrzymał z tytułu pełnienia w danym miesiącu terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie.

Do okresu pełnienia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie, za które przysługuje świadczenie pieniężne, nie wlicza się dni stwierdzonych w rozkazie dziennym jednostki wojskowej, w których żołnierz OT:

1. samowolnie opuścił jednostkę wojskową lub wyznaczone miejsce przebywania albo samowolnie poza nimi pozostawał;
2. z powodu spożycia alkoholu lub zażycia środków odurzających, substancji psychotropowych, ich preparatów, prekursorów oraz środków zastępczych był niezdolny do wykonywania obowiązków służbowych;
3. odmówił uczestnictwa w szkoleniu lub wykonywania obowiązków służbowych;
4. nie pełnił terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie w pełnym ustalonym wymiarze z powodu niestawienia się do niej w terminie lub nieusprawiedliwionego spóźnienia z przepustki, urlopu albo podróży służbowej.

W przypadku zbiegu uprawnień do wynagrodzenia ze stosunku pracy lub stosunku służbowego albo dochodu z prowadzonej działalności gospodarczej lub rolniczej stanowiących podstawę do wyliczenia świadczenia pieniężnego, żołnierzowi OT przysługuje tylko jeden, korzystniejszy rodzaj świadczenia pieniężnego (art. 119b. u.o.p.o.o.).

Pracodawcy są zobowiązani udzielać pracownikom powołanym do odbycia terytorialnej służby wojskowej rotacyjnie urlopu bezpłatnego na okres trwania tych ćwiczeń lub służby (art. 124 ust. 1 u.o.p.o.o.). Pracownicy powołani do terytorialnej służby wojskowej otrzymują od pracodawcy odprawę w wysokości dwutygodniowego wynagrodzenia obliczonego według zasad określonych dla ustalania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Odprawa nie przysługuje w razie ponownego powołania do tej samej służby (art. 125 u.o.p.o.o.).

Żołnierzom OT:

1. zamieszkującym poza miejscem pełnienia służby – przysługuje prawo do zwrotu kosztów dojazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia tej służby rotacyjnie i z powrotem,

¹⁵ Dz.U. z 2017 r. poz. 847, w 2017 r. 2000,00 zł.

2. okres urlopu bezpłatnego w związku z tą służbą udzielonego przez pracodawcę jest wliczany do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, w tym wymiar urlopu wypoczynkowego za dany rok (art. 132j. u.o.p.o.o.).

Żołnierze zwolnieni z terytorialnej służby wojskowej, którzy pełnili zawodową służbę wojskową co najmniej przez dziesięć lat, ze względu na szczególny charakter wykształcenia, doświadczenia wojskowego i wiedzy specjalistycznej korzystają z pierwszeństwa w zatrudnieniu na stanowiskach związanych z obronnością kraju w administracji publicznej (art. 132k. u.o.p.o.o.).

Poza tym, żołnierze ci są objęci ubezpieczeniem zdrowotnym, mają prawo do urlopów wypoczynkowych, okolicznościowych i nagrodowych (art. 70 u.o.p.o.o.).

Żołnierzowi pełniącemu terytorialną służbę wojskową – kobiecie zawiesza się pełnienie tej służby na czas ciąży oraz w okresie sześciu miesięcy po porodzie (art. 71 u.o.p.o.o.).

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 1037, ze zm.), okres pełnienia czynnej służby wojskowej w ramach terytorialnej służby wojskowej pełnionej rotacyjnie dolicza się na wniosek żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową rotacyjnie uprawnionego do emerytury, do wysługi emerytalnej.

Żołnierze TSW podlegają rygorom ustawy z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. z 2016 r. poz. 772, ze zm.). Najnowsza nowelizacja tej ustawy wprowadza nowe kary dyscyplinarne dla tej grupy żołnierzy takie jak: ostrzeżenie o niepełnej przydatności do terytorialnej służby wojskowej i usunięcie z terytorialnej służby wojskowej.¹⁶

3. Podsumowanie - znaczenie Wojsk Obrony Terytorialnej dla bezpieczeństwa państwa

Wojska Obrony Terytorialnej (WOT), czyli faktycznie piąty rodzaj sił zbrojnych obok wojsk lądowych, powietrznych, specjalnych i marynarki wojennej, stanowią uzupełnienie i jednocześnie są komplementarną częścią potencjału obronnego Polski.

Wśród zadań stawianych przed żołnierzami obrony terytorialnej znajdują się m.in.:

- prowadzenie działań militarnych we współdziałaniu z wojskami operacyjnymi (w przypadku wybuchu konfliktu). Działania te będą miały na celu zniszczenie lub zatrzymanie sił potencjalnego przeciwnika.
- koordynowanie i wykonywanie zadań związanych z rozwijaniem i użyciem pododdziałów i oddziałów wojskowych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz oczyszczania terenu

¹⁶ Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP... uprz. cyt. – art. 3.

z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwiania, a także realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.¹⁷

- ochrona społeczności lokalnych przed skutkami destabilizacji i dezinformacji.
- współpraca z elementami systemu obronnego państwa, w tym szczególnie z wojewodami i organami samorządu terytorialnego.
- ochrona społeczności lokalnych przed skutkami ataków w cyberprzestrzeni.
- szerzenie w społeczeństwie idei wychowania patriotycznego

WOT powinny osiągnąć zdolności operacyjne do prowadzenia działań antykryzysowych i antyterrorystycznych w obronie bezpieczeństwa cywilnego oraz dziedzictwa kulturowego narodu polskiego. Jednocześnie jest konieczna budowa zdolności operacyjnych WOT do prowadzenia typowych działań zbrojnych w wymiarze lądowo-militarnym we współdziałaniu z wojskami operacyjnymi. Należy wskazać, że WOT będą mogły skutecznie realizować swoje zadania tylko w warunkach sprawnej współpracy z administracją publiczną oraz systemem obronnym państwa.

Należy również zauważyć, że istniejące aktualnie systemy zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej potrzebują wsparcia ze strony sił zbrojnych, ponieważ nie są w stanie zmobilizować do tego celu odpowiednich zasobów ludzkich. Jedynie WOT mogą wypełnić tę lukę, przygotowując w każdym powiecie kilkuset odpowiednio wyposażonych i wyszkolonych żołnierzy-ochotników.¹⁸ Twórcy WOT twierdzą, że kilkadziesiąt tysięcy wyszkolonych żołnierzy o dużym zasobie patriotyzmu (również patriotyzmu lokalnego) i poświęcenia może wnieść niemały potencjał i w sposób istotny wzmocnić funkcjonowanie całego systemu obronnego państwa oraz sił zbrojnych¹⁹.

Żołnierze Terytorialnej Służby Wojskowej (TSW) stanowią nową formę czynnej służby wojskowej. Zasady ich służby uregulowano w osobnym - nowym rozdziale u.o.p.o.o. dotyczącym TSW, co daje przejrzystość, zrozumiałość unormowań i ogniskuje przepisy wokół tematu - nowa służba w obronie terytorialnej. Wprowadzono też tytuł „żołnierz OT”. TSW jest służbą pełnioną stale, jako czynna służba wojskowa, w tym jako służba rotacyjna, określona w planie dowódcy JW (minimum jeden weekend w miesiącu) i dyspozycyjna w pozostałym zakresie. Okres służby rotacyjnej jest okresem służby pełnionej w strukturach jednostki wojskowej i na stanowisku służbowym. W zakresie świadczeń znaczenie ma głównie okres służby rotacyjnej - uposażenie, świadczenia, ubezpieczenie itp. Okres dyspozycji to samokształcenie,

¹⁷ Zgodnie ze zmianami zawartymi w projekcie ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP.. uprz. cyt. – zmieniony art. 11c u.o.p.o.o.

¹⁸ Z uzasadnienia do ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy z dnia o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw, s. 1

¹⁹ Ibidem.

doskonalenie zawodowe, możliwość pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach ogólnych. Pierwszeństwo służby w WOT posiadają członkowie organizacji proobronnych i absolwenci klas wojskowych. Czas służby żołnierza wynosi od 12 miesięcy do 6 lat (dwa pełne okresy szkoleniowe) z możliwością przedłużenia na kolejny okres. Służba w WOT nie powinna zakłócać dotychczasowego trybu życia (rodzinnego i zawodowego) zainteresowanym. Ze względu na wskazaną wyżej okoliczność służba ma być pełniona w czasie wolnym od pracy, właśnie z uwagi na fakt, że żołnierze OT będą na co dzień pełnić służbę w dyspozycji, w której będą wykonywać swoją pracę lub inne obowiązki. Prawo żołnierzy OT do otrzymywania comiesięcznego dodatku „za gotowość bojową” do uposażenia zasadniczego z tytułu pełnienia terytorialnej służby wojskowej, w tym podnoszenia sprawności i kwalifikacji zawodowych oraz utrzymywania zdolności do natychmiastowego stawienia się do tej służby pełnionej rotacyjnie – dodatku, jest swego rodzaju zachętą do pilnej służby żołnierzy OT. Ponadto podczas terytorialnej służby wojskowej, w tym pełnionej dyspozycyjnie, żołnierz OT podlega określonym rygorom w zakresie ograniczenia praw i swobód publicznych (ograniczone prawo członkostwa w stowarzyszeniach) oraz obowiązkom, takim jak przechowywanie umundurowania i ekwipunku wojskowego oraz konieczność stawienia się do służby rotacyjnej w tym umundurowaniu, obowiązkom meldunkowym i zawiadamiania o zmianach pobytu, czy wreszcie wspieranie działalności JW poza czasem służby pełnionej rotacyjnie.

Utworzenie i działalność WOT generuje dodatkowe koszty dla budżetu państwa. Łączne przybliżone wydatki z budżetu resortu obrony narodowej na utworzenie, wyposażenie i funkcjonowanie WOT kształtować się będą następująco:

1. w 2017 r. – 630,7 mln zł;
2. w 2018 r. – 1095,1 mln zł;
3. w 2019 r. – 1482,8 mln zł.²⁰

Wprowadzenie nowych regulacji prawnych dotyczących WOT ma w sposób ewidentny zwiększyć poziom bezpieczeństwa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej oraz możliwości Sił Zbrojnych RP w zakresie przeciwdziałania potencjalnym zagrożeniom. Docelowo w Polsce ma zostać utworzonych 17 brygad obrony terytorialnej. Poniższe zestawienie ilustruje rozwój Wojsk Obrony Terytorialnej jako piątego, obok Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej i Wojsk Specjalnych, rodzaju wojsk:

1. dnia 1 lipca 2016 powstało Biuro ds. Utworzenia Obrony Terytorialnej. W 2017 roku przekształciło się ono w Dowództwo Obrony Terytorialnej z siedzibą w Warszawie.
2. sformułowane zostały struktury 3 Brygady Obrony Terytorialnej, skoncentrowane kolejno w rejonach: Rzeszowa, Białegostoku i Lublina.

²⁰ Ibidem, s. 3.

3. przed końcem 2017 roku powstaną trzy kolejne brygady obrony terytorialnej (dwie na terenie województwa mazowieckiego i jedna na terenie województwa warmińsko - mazurskiego).
4. przed końcem 2018 roku zostanie utworzone pięć kolejnych brygad obrony terytorialnej (Bydgoszcz, Gdańsk, Kielce, Kraków, Łódź) oraz dwie dodatkowe na terenie województwa śląskiego i wielkopolskiego, których utworzenie wstępnie było planowane na rok 2019.
5. czwarty – ostatni etap formowania WOT rozpocznie się na początku 2019 roku i obejmie cztery województwa na zachodniej ścianie naszego kraju: opolskie, dolnośląskie, lubuskie oraz zachodniopomorskie.

Sformowanie ostatnich brygad nie jest równoznaczne z zakończeniem rozwoju Wojsk Obrony Terytorialnej. Szacuje się, że cały system zostanie ostatecznie zbudowany do 2021 roku.²¹

Wykaz aktów prawnych i stron internetowych:

1. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony (Dz. U. z 2016 r. poz. 1534, ze zm.).
2. Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2138).
3. Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw.
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej przesłany w dniu 26 czerwca 2017 r. przez Dowódcę WOT do uzgodnień wewnątrzresortowych.
5. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 209).
6. Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1726, ze zm.)
7. Ustawa z dnia 17 grudnia 1974 r. o wynagrodzeniu żołnierzy niezawodowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 616, ze zm.)
8. Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2017 r. poz. 847).
9. Ustawa z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. z 2016 r. poz. 772, ze zm.).
10. Strona internetowa MON, www.mon.gov.pl

²¹ Strona internetowa MON, www.mon.gov.pl

THE IMPORTANCE OF THE TERRITORIAL DEFENSE FORCES FOR THE STATE SECURITY

Abstract. The main objective of the article is the presentation a newly created, fifth type of armed forces in Poland and its role for the defense and security of the state. The author in his article, outlines the legal basis for the functioning of the Territorial Defense Force (TDF), their tasks and structure, and the rules of military service in WOT (TDF). These troops are to conduct military operations in cooperation with the operational troops (in the case of the outbreak of the conflict). These actions will be aimed at destroying or stopping the forces of a potential opponent. In addition, TDF Commander will coordinate and carry out tasks related to the development and use of subdivisions and troops in the fight against natural disasters and the elimination of their effects, property protection, exploration and rescue or the protection of health and human life, and the clearance of explosives and dangerous military origin, their disposal, as well as the implementation of the crisis management tasks. These forces also have the task of spreading the idea of patriotic education in society.

Keywords: Territorial Defense Forces, operation, soldiers, service, support, crisis.

